

14.8.2017

Vapo Oy
PL 22
40101 JYVÄSKYLÄ

Yhteysviranomaisen lausunto Rahkaneva ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta

1 HANKETIEDOT JA YVA-MENETTELY

Tämä ympäristövaikutusten arviointimenettely koskee Vimpelin ja Alajärven Rahkanevalle suunniteltavaa turvetuotantohanketta. Hankkeesta vastaava on Vapo Oy ja pääkonsulttina on toiminut Nab Labs Oy. Yhteysviranomaisena toimii Etelä-Pohjanmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus). Hankkeen arviointiselostus tuli vireille 31.3.2017.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA-menettely) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia. YVA-menettelyssä sovelletaan tässä hankkeessa YVA- asetuksen (713/2006) 6 §:n mukaisen hankeluettelon 2 e) kohdan perusteella (turvetuotanto, kun yhtenäiseksi katsottava tuotantopinta-ala on yli 150 hehtaaria). YVA-menettely alkaa, kun hankkeesta vastaava toimittaa arviointiohjelman yhteysviranomaisena toimivalle ELY-keskukselle. Arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan suunnitelma siitä, miten arviointi tullaan suorittamaan. Yhteysviranomaisen antamassa lausunnossa esitetään, miltä osin arviointiohjelmaa on mahdollisesti tarkistettava. Hankkeesta vastaava arvioi hankkeen ympäristövaikutukset arviointiohjelman ja siitä saamansa yhteysviranomaisen lausunnon pohjalta sekä kokoaa arvioinnin tulokset arviointiselostukseen. Yhteysviranomaisen antaa lausuntonsa arviointiselostuksesta ja sen riittävyydestä. YVA-menettely päättyy, kun yhteysviranomaisen toimittaa lausuntonsa ja muiden kannanotot hankkeesta vastaavalle.

Hankekuvaus

Vapo Oy suunnittelee Vimpelin ja Alajärven kunnissa sijaitseville Rahkanevan, Pihkamaanrämeen, Jokikurvinnevan ja Hallanevan alueille turvetuotantoa. Tuotantoalan laajuus on yhteensä 233,6 ha, josta auma-alueita on 18,8 ha. Koko hankealueesta käytetään jatkossa nimitystä Rahkaneva. Kyseessä on uusi turvetuotantohanke, joka

kuitenkin sijaitsee olemassa olevien turvetuotantoalueiden läheisyydessä. Hankkeen tavoitteena on turvata energiaturpeen saanti ja näin varmistaa energian ja lämmön katkeamaton tuotanto.

Hankealue sijoittuu Hallapuron kylään n. 14 kilometriä keskustajamasta itään Perhon kunnan rajan tuntumaan. Hallapuron kyläalue on hankealueen pohjoispuolella lähimmillään noin kilometrin etäisyydellä. Hankealue kuuluu Ähtävänjoen vesistöön, Lappajärven valuma-alueeseen. Hankkeessa arvioidut vaihtoehdot ovat:

VE0) Rahkanevan hanketta ei toteuteta ja alue säilyy nykyisessä tilassa.

VE1) Koko 233,6 hehtaarin alue otetaan turvetuotantoon. Vesienkäsittelynä on ympärivuotinen pintavalutus. Hankealueelta vedet johdetaan Poikkijokeen ja sieltä edelleen Savonjokeen, joka laskee lopulta Lappajärveen noin 20 kilometrin päässä hankealueesta.

Turvetuotantohanke jakautuu kolmeen päävaiheeseen: suon kuntoonpano, tuotanto ja jälkikäyttö. Kuntoonpanovaiheessa poistetaan alueen puusto, rakennetaan vesiensuojelurakenteet sekä muokataan ja muotoillaan kentät turvetuotantoon soveltuviksi. Kuntoonpanovaihe toteutetaan 2-vaiheisesti siten, että eteläiset ja pohjoiset alueet valmistellaan vaiheittaisesti. Valmistelu kestää 1-3 vuotta alueen nykyisestä kuivatustilanteesta riippuen. Tuotanto on pääasiassa jyrsinpolttoturvetta ja osin ympäristöturvetta hakumenetelmällä tai mekaanisella kokoojavaunulla. Hankealueen energiaturpeen tuotantomäärän arvioidaan olevan noin 110 000 m³ vuodessa. Tuotannon on arvioitu kestävän noin 25-30 vuotta. Tuotannosta poistuneiden alueiden vedet johdetaan vesiensuojelurakenteiden kautta ja niiden vaikutuksia tarkkaillaan viranomaisten määräämän ajan. Mahdollisia jälkikäyttömuotoja alueella ovat metsittäminen, viljely, ruokohelpin viljely tai kosteikon perustaminen.

Hankkeen edellyttämät luvat ja päätökset

Hankealueella on voimassa Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava, joka on vahvistettu ympäristöministeriössä 23.5.2005. Voimassa olevassa maakuntakaavassa alue merkitty turvetuotantoon soveltuvaksi alueeksi (tu-1). Maakuntakaavan uudistustyö on parhaillaan käynnissä. Vaihemaakuntakaavaluonnoksessa Rahkanevan alue on myös merkitty turvetuotantoon soveltuvaksi alueeksi. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon vaikutukset asutukseen ja tuotantoalueiden yhteisvaikutukset vesistöihin ja turvetuotannon osuus vesistöjen kokonaiskuormituksesta sekä tarvittaessa vaiheistettava turvetuotanto 3-jakovaiheen valuma-alueittain. Turvetuotannon käynnistäminen edellyttää ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista ympäristölupaa. Ympäristöluvan myöntää hakemuksesta aluehallintovirasto. Ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen lausunto tulee huomioida hakemuksen laadinnassa

ja liittää osaksi ympäristölupahakemusta. Valtioneuvoston asetuksen pelastustoimesta (5.5.2011/407) perusteella turvetuotantoalueelle on laadittava pelastuslaissa (379/2011) määrätty pelastussuunnitelma. Pelastuslain 22 §:n mukaan turvetuotannossa tulee palovaaran vuoksi kiinnittää erityistä huomiota tulipalon ehkäisemiseen.

2 ARVIOINTISELOSTUKSESTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Yhteysviranomaisen on kuulutettava arviointiohjelma ja arviointiselostus hankkeen todennäköisen vaikutusalueen kuntien ilmoitustauluilla noudattaen julkisista kuulutuksista annettua lakia. Kuulutus on lisäksi julkaistava sähköisesti ja ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä.

Kuulutus ja arviointiselostus ovat olleet nähtävillä 19.4. – 16.6.2017 kuntien virallisilla ilmoitustauluilla: Vimpelin kunnantalo, Patruunantie 15 ja Alajärven kaupunginvirasto, Alvar Aallon tie 1. Kuulutus ja arviointiselostus toimitettiin yleisön nähtäville kuulutusajaksi myös Vimpelin kunnankirjastoon (Patruunantie 15) ja Alajärven pääkirjastoon (Kirkkotie 7) niiden aukioloaikoina. Kuulutus ja arviointiselostus julkaistiin lisäksi verkkosivulla www.ymparisto.fi/rahkanevaturvetuotantoYVA.

Kaikille avoin yleisötilaisuus pidettiin 27.4.2017 klo 17-19 Hallapuron kylätalolla Vimpelissä.

Hankkeesta on pyydetty lausunto seuraavilta tahoilta:

Vimpelin kunta
 Alajärven kaupunki
 Etelä-Pohjanmaan liitto
 Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo
 Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos
 Liikennevirasto
 Liikenteen turvallisuusvirasto
 Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, ympäristölupavastuualue
 Museovirasto
 Suomen luonnonsuojeluliitto, Pohjanmaan piiri
 Suomen metsäkeskus, läntinen palvelualue
 Suomen riistakeskus, Pohjanmaa
 Suomenselän Lintutieteellinen Yhdistys ry
 Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
 Varsinais-Suomen ELY-keskus, kalatalouspalvelut
 Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, liikenne ja infrastruktuuri- vastuualue
 Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, vesistöyksikkö
 Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, ympäristönsuojeluyksikkö
 Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, alueidenkäyttö- ja vesihuoltoyksikkö
 Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, luontoympäristöyksikkö

3 YHTEENVETO ESITETYISTÄ LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Arviointiselostuksesta annettiin 5 lausuntoa. Mielipiteitä ei annettu lainkaan. Saapuneet lausunnot toimitetaan hankevastaavalle tämän lausunnonannon yhteydessä. Lausunnoissa oli pääasiassa kiinnitetty huomiota turvetuotannon vesistöihin aiheuttamiin kuormituksiin ja kalastollisiin vaikutuksiin sekä hankealueen ojittamattomien soiden luontoarvoihin. Lausuntojen keskeinen sisältö on huomioitu tässä yhteysviranomaisen lausunnossa.

Liikennevirasto

Selostuksessa on todettu liikennevaikutusten osalta liikenneonnettomuusriskien kasvavan. Arvioinnissa olisi voinut tuoda esiin mahdollisia havaittuja riskikohteita liikenneturvallisuuden kannalta sekä esittää liikenneturvallisuutta parantavia toimenpiteitä. Liikenneviraston näkemyksen mukaan vaikutukset liikenteeseen on kuitenkin arvioitu riittävällä tasolla.

Museovirasto

Museovirasto lausuu asiasta arkeologisen kulttuuriperinnön osalta. Arviointiselostuksessa on mainittu luvussa 6.16 ”Muinaismuistot ja kulttuuriperintö” hankealueen ympäristössä olevat tiedossa olevat muinaisjäänneökset, mutta hankkeen vaikutuksia niihin ei ole arvioitu. Alueen läheisyydessä mainitaan sijaitsevan useita historialliseen aikaan ajoittuvia kalkinpolttouuneja, jotka on inventoitu vuonna 1995. Inventointi on kuitenkin vanhentunut, ja kohteiden sijaintitiedoissa saattaa olla virheitä, sillä mittausmenetelmät ovat tämän jälkeen tarkentuneet. Kalkkiuunien lisäksi tiedetään, että hankealueen läheisyydessä on mm. tervahautoja. Näitä ei ole kuitenkaan inventoitu arkeologin toimesta, ja ne puuttuvat muinaisjäänösrekisteristä. On siis mahdollista, että myös hankealueella sijaitsee tervahautoja. Museovirasto näkee tarpeellisena, että turvetuotantoalueella ja sen välittömässä läheisyydessä Kalkkitehtaantien kaakkoispuolella ja Porasentien lounaispuolella tehdään arkeologinen inventointi, jossa keskitytään pääosin kuivalle maalle rakennettavien ja parannettavien tieyhteyksien sekä huoltoalueiden läpi käymiseen. Tieyhteydet uhkaavat erityisesti Rahkanevan pohjoispuolella sijaitsevaa Jalamarin uunia (mj.rek. nro 1000001531), jonka itäpuolelle on osoitettu yksi turvealueelle johtava kuljetusreitti. Alueella sijaitsevista kohteista on tiedossa vain pistemäiset tiedot, ja inventoinnin yhteydessä tulisi selvittää myös niiden laajuus. Esihistoriallisia kohteita ei Rahkanevan hankealueelta tai sen läheltä tunneta, eikä ole todennäköistä, että kyseisellä alueella olisi niitä. Tämän vuoksi suoalueiden ojituskohtien läpikäymistä inventoinnin yhteydessä ei pidetä tarpeellisena.

Järviseudun ympäristöyhdistys Kotikontu

Yhdistys esittää hankkeesta luopumista kokonaisuudessaan, koska suunnitellut hankealueet sijoittuvat erittäin epäedullisesti niin ekologisesti kuin suoraan lajitasoltakin katsottuna. Lausunnossa

todetaan hankkeen heikentävän Rahkanevan suoalueen, jokivesistöjen ja läheisen pohjavesialueen arvoja.

Varsinais-Suomen ELY-keskus, kalatalouspalvelut

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaisen katsoo, ettei Rahkanevan turvetuotantoalueen YVA-selostuksessa ole tuotu riittävällä tavalla esille hankkeesta aiheutuvia haitallisia kalataloudellisia vaikutuksia.

Kalatalousviranomaisen katsoo, että hankkeen vaikutusalueeseen kuuluu vesistövaikutusten osalta YVA-selostuksessa esitettyjen Poikkijoen ja Savonjoen lisäksi noin 20 km päässä alavirrassa sijaitseva Etelä-Pohjanmaan kalataloudellisesti arvokkain järvi Lappajärvi. Turvetuotannosta aiheutuva kuormitus aiheuttaa Lappajärven kalataloudelle haittaa sekä suoraan heikentämällä järven vedenlaatua ja järvikalaston elinolosuhteita että epäsuoraan heikentämällä etenkin taimenen poikastuotantoa ja Lappajärveen syönnösvaellukselle lähtevien taimenten määrää. Rahkanevan turvetuotannosta aiheutuvaa kuormitusta kulkeutuu lopulta Lappajärveen saakka ja ainakin Savonjoki - mahdollisesti myös Poikkijoki - toimii Lappajärvelle vaeltavien taimenten poikastuotantoalueena. Taimenen lisäksi Savonjoessa lisääntyy luontaisesti Lappajärven siika, jolle Rahkanevan turvetuotannosta saattaa aiheutua haittaa. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen Savonjoella tekemissä koekalastuksissa on havaittu siikojen nousevan kutemaan Savonjoen alaosalle.

Vesistövaikutusalueen lisäksi on sosiaalinen vaikutusalue kalatalousviranomaisen näkemyksen mukaan arvioitu YVA-selostuksessa liian suppeaksi ottaen huomioon ainakin Lappajärvelle saakka ulottuvat vesistövaikutukset. Alapuolisten vesistöjen tilan heikentyminen johtaa vesistöihin liittyvän virkistystoiminnan edellytysten ja edelleen koko lähialueen viihtyisyyden ja elinvoimaisuuden heikentymiseen. Myös luonnonvarojen hyödyntäminen ja matkailuelinkeino saattavat kärsiä vedenlaadun, kalakantojen, kalastusolosuhteiden ja alueen vetovoiman heikentymisen seurauksena.

Hankkeella saattaa olla merkittävä vaikutus ainakin Poikkijoen virtaamiin. Keskeistä hankkeen virtaamavaikutuksissa ei ole ojituksen aiheuttama lisäys vuosivalunnassa vaan alivirtaamien pieneneminen. YVA-selostuksen mukaan n. 26 % suunnitellusta tuotantoalueesta on ojittamatonta. Ojittamattomat suot tasaavat virtaamia ja ovat siten tärkeitä virtavesieliöstön kannalta. Alueen ottaminen turvetuotantoon pienentäisi osaltaan alivirtaamia, jolloin vedenvähyiden haitalliset vaikutukset eliöstölle voimistuisivat varsinkin kesällä. Etenkin Poikkijoen nykyinen keskialivirtaama n. 60 litraa sekunnissa on hyvin vähäinen etenkin taimenen elinolosuhteiden kannalta, ja valuma-alueen maankäytössä tulisi sen vuoksi ennemminkin pyrkiä pidättämään

valumavesiä valuma-alueella kuin tehostamaan jo nyt hyvin voimaperäistä maankuivatusta.

Toisin kuin YVA-selostuksessa väitetään, on Poikkijoen kiintoainepitoisuudesta haittaa kalastolle, vaikka se alittaa Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivissä (78/659/ETY) suojelua ja parantamista edellyttävien makeiden vesien laadusta kalojen elämän turvaamiseksi esitetyn kiintoaineen enimmäismäärän makeissa vesissä (25 mg/l). Enimmillään Poikkijoella on havaittu olleen kiintoainetta 21 mg/l, ja todennäköisesti ajoittain on esiintynyt suurempiakin pitoisuuksia, joita ei ole näytteenoton vähäisyyden vuoksi havaittu. Veden mukana kulkeutuva kiintoaine heikentää jo vähäisempinäkin pitoisuuksina esimerkiksi pohjalle laskeutuessaan taimenen poikastuotantoa vaikeuttamalla mädin hapensaantia soran sisällä. Kalatalousviranomaisen katsoo, että suunnitellulla turvetuotannolla olisi hyvin haitallinen vaikutus etenkin tuotantoalueen halki virtaavan Poikkijoelle tilalle. Toisin kuin YVA-selostuksessa mainitaan, on Savonjoen ja Lappajärven lisäksi myös Poikkijoen kalataloudellinen arvo suuri etenkin luontaisesti lisääntyvän taimenkannan ansiosta. Poikkijoki saattaa toimia Savonjoen tavoin myös Lappajärven taimenen poikastuotantoalueena. Järvitaimenkannat napapiirin eteläpuolella on luokiteltu erittäin uhanalaisiksi. Kuten YVA-selostuksessa mainitaan, voi Rahkanevan turvetuotannon vuoksi Poikkijoessa esiintyä liettymähaittoja erityisesti vähävetisenä aikana, mutta toisin kuin YVA-selostuksessa mainitaan, saattaa liettymishaitta ulottua myös Savonjoelle, jossa on heti Poikkijoen laskukohdan alapuolella merkittäviä koskialueita, jotka toimivat taimenen poikastuotantoalueina. Kalatalousviranomaisen katsoo, että toisin kuin YVA-selostuksessa todettiin, vaarantavat hankealueen kuormitusvaikutukset sekä Poikkijoen että Savonjoen kalakannat, niiden lisääntymisen ja jokien virkistyskäyttöarvot.

EU:n vesienhoidossa Lappajärvi on luokiteltu ekologiselta tilaltaan tyydyttäväksi, joten sitä tulee parantaa. Lappajärven tilan parantaminen edellyttää sinne tulevan ulkoisen kuormituksen vähentämistä, ja Rahkanevalle suunnitellusta turvetuotannosta aiheutuva kuormitus vaikeuttaisi merkittävästi järven hyvän ekologisen tilan saavuttamista. Poikkijoen ja Savonjoen osalta turvetuotanto vaikeuttaisi nykyisen hyväksi arvioidun ekologisen tilan ylläpitämistä.

Suomen luonnonsuojeluliitto, Pohjanmaan piiri ry

Lausunnossa todetaan, että hankkeessa ei ole ympäristövaikutusten arvioinnin mukaisia vaihtoehtoisia tarkastelumahdollisuuksia riittävässä määrin. Vaihtoehto 0, ei toteuteta ja vaihtoehto 1, toteutetaan suunnitelmien mukaan. Nämä eivät ole riittäviä vaihtoehtoja hankkeen tasapuoliseen tarkasteluun etenkin toteuttajan kannalta. Lausunnolla olevan YVA -selostuksen pohjana tehty YVA -ohjelma on iältään erittäin vanha ja jo osittain lainsäädännön uudistuttua jäänyt vanhentuneeksi.

Luonnontilaisuusluokitus on kehitetty lähinnä apuvälineeksi soiden karkeaan luokitteluun. GTK:n selvityksiä voidaan pitää melko pelkistettyinä lausuntoina, jotka on annettu kirjoituspöytätyönä. Turvetuotannon sijoittamisen suolle määrää ympäristönsuojelulaki ja tässä tapauksessa tarkastellaan erityisesti sen pykälää 13 sekä ympäristönsuojeluasetuksen pykälää 44§. Luonnontilaisuusluokituksilla ja muilla selvityksillä ei sinänsä ole mitään merkitystä luvasta päätettäessä. Teoriassa esim. Hallaneva voi olla laajasti tarkasteltuna luokan 2 suo, vaikka se on suoaltaana erittäin luonnontilaisena pidettävä alue, johon sisältyy mm. noro sekä uhanalainen lettoalue. Suolla on uhanalaisia suotyyppejä ja kasvillisuutta. Hallanevaa on pidettävä alueena, johon turvetuotantoa ei tule voida osoittaa sijoitettavaksi missään tapauksessa. Rahkanevan, Jokikurvinnevan ja Hallanevan linnustonselvityksen tulokset ovat kyseenalaisen heikot. Lajien vähäisyys saattaa johtua epäedullisesta keväästä tai muulla tavoin heikosta ajankohdasta tai olosuhteista kartoitusten tekemisessä. Kasvillisuuden osalta on todettava, että monet alueet ovat kuivuneet ja muuttuneet ojitusten seurauksena, mutta Hallanevan laajat oligotrofiset lyhytkorsirämealueet tulkittaessa muuttumiksi on huomioitava, että muutos näissä on enintään luontaista, mikäli ne on muuttumiksi tulkittava. Leinikan & Tuomisen laatima kasvillisuus selvitys on Hallanevan osalta oikeansuuntainen ja esittää suon tärkeät piirteet ja suojelullisen painotuksen oikeellisesti. Alueen tuntijoiden mielestä Hallaneva ei ole turvetuotannon sijoituksen osalta oikea paikka, koska sen luonnontila ja lajisto on suojelullisesti hyvin merkittävä. Tämä koskee myös pintavalutus kentän aluetta, jossa siihen tehdyssä kasvillisuus selvityksessä (Toivanen 2016) on tuotu esiin alueen uhanalaiset suotyypit ja siten soveltumattomuus pintavalutus kentän alueeksi.

Vesienhoidon tavoiteohjelma 2016-2021 mukaan Savojoen ja Poikkijoen veden tila on hyvä. Kuitenkin Poikkijoen osalta vedenlaatu oli aikaisemmalla tarkastelukierroksella erinomainen, joten sen tila on heikentynyt (mahdollisesti luokittelu on tarkentunut). Savonjoesta on esitetty, että sen vesien tila on riskiluokassa, ja on mahdollista että veden tila tulee heikkenemään tarkastelukaudella. Poikkijoella ja Savonjoella on elinvoimainen taimen- ja jokirapukanta. Jo pelkästään nämä lajit tekevät turvetuotannon laajaperäistämisen alueella hyvin kyseenalaisiksi. Vesien suojelun tavoiteohjelman mukaan Savojoen on todettu olevan riskiluokassa, jossa veden tilaluokitus voi laskea meneillään olevan kauden aikana. Voidaan katsoa, että meneillään oleva hanke on niin riskialtis ja suorastaan vahingollinen alapuolisten vesien tilalle, ettei sitä voida toteuttaa vedenlaadun tavoitteiden pysymiseksi ja ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Tuotantoalueet sijoittuisivat hyvin lähelle Poikkijoen vartta, joka jo sinänsä aiheuttaa kasvavan riskin vesien laadun säilymiselle. Vesien johtaminen lyhyiden ojen kautta jokeen tulee lisäämään kuormitusta suoraan jokialueelle, ojastoissa ei tapahdu edes vähäistä luontaista puhdistumista vaan

kaikki kuormitus tulee suoraan jokiin. Joen läheisyys lisää riskiä vesistökuormitukseen myös häiriötilanteissa, koska reagointiaika häiriön tai onnettomuustapauksen jälkeen on hyvin vähäinen ennen kuin vesi ennättää jo jokeen. Vesien johtaminen edelleen Lappajärveen ei tue vesiensuojelun kehitystä eikä vesienhoito-ohjelman tavoitteita. Lappajärven tila on pysyvästi heikentynyt siinä määrin ettei se kestä näin huomattavaa uutta lisäkuormitusta ilman merkittäviä vaurioita. Huomattavaa on myös se, että Ähtävänjoki on Natura -vesistö, jonka lisäkuormitusta tulee tarkastella erilliseen arviointiin pohjalta. Hallanevan tuotantoalue rajautuu pohjavesialueeseen, joka on yksi riski lisää hankkeen toteuttamiselle. Hallaneva rajautuu Porasharjun laajaan pohjavesialueeseen.

4 YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Hankekuvaus

Arviointiselostuksessa on YVA – asetuksen 10 § mukaisesti esitetty riittävät tiedot ympäristövaikutusten arvioinnin lähtökohdaksi. Arviointiselostuksessa on esitetty tiedot hankkeesta, sen tarkoituksesta, suunnitteluvaiheesta ja vaihtoehdoista, joihin sisältyy myös hankkeen toteuttamatta jättäminen. Hankkeen tarve ja tavoitteet on perusteltu asianmukaisesti. Hankkeen tarkoituksena on tuottaa energia- ja ympäristöturvetta. Jyrsinpolttoturve on suunniteltu toimitettavaksi Kokkolassa ja Pietarsaareissa sijaitseville käyttöpaikoille ja tarvittaessa sitä toimitetaan myös Seinäjoen ja Jyväskylän käyttökohteisiin. Palaturveasiakkaina ovat pääasiassa lähialueen kunnalliset lämpölaitokset ja kasvihuoneet. Ympäristöturve toimitetaan kasvihuoneille ja maatiloille. Hankkeen sijainti, maankäyttötarve ja tekninen toteutus on kuvattu arviointiselostuksessa. Lisäksi on kuvattu hankkeen päävaiheet, eli kuntoonpano-, tuotanto- ja jälkihoitovaihe. Vesienkäsittelyn toteutus kuvataan toteutettavaksi pintavalutusmenetelmällä. Hankekokonaisuus on määritelty oikein kattaen kunnostus-, tuotanto- ja jälkikäyttövaiheet.

Arviointiselostuksessa on kuvattu hankkeen liittymistä muihin hankkeisiin, suunnitelmiin ja ohjelmiin. Tässä kohtaa olisi ollut hyvä mainita myös Luodon-Öjanjärveen laskevien vesistöjen vesienhoidon toimenpideohjelman 2016-2021 tavoitteet hankkeen vaikutusalueen osalta. Selostuksessa mainitaan vesienhoidon tavoitteena olevan vesien hyvän ekologisen tilan saavuttaminen. Turvetuotannon toimenpiteinä kaudella 2016–2021 on uusien turvetuotantoalueiden vesienkäsittelymenetelmää valittaessa otettava huomioon paras käyttökelpoinen tekniikka (BAT) ja ympäristön kannalta paras käytäntö (BEP). Vesienkäsittelymenetelmä valitaan tapauskohtaisesti kunkin tuotantoalueen olosuhteisiin sopivaksi. Menetelmän valinta tapahtuu käytännössä pintavalutuskentän, kasvillisuuskentän tai kemiallisen

käsittelyn väliltä. Uutta turvetuotantoa ei tule käynnistää ellei joku edellä mainituista menetelmistä ole käytettävissä. Lisäksi uudet turvetuotantoalueet tulee sijoittaa jo ojitetuille alueille tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneille soille. Turvetuotanto ei saa huonontaa vaikutusalueensa vesistöjen tilaa eikä vaarantaa hyvän tilan saavuttamista kyseisissä vesistöissä. Arviointiselostuksessa todetaan Rahkanevan hankkeella olevan yhtymäkohtia vesienhoidon toimenpideohjelmaan vesienkäsittelytekniikan osalta sekä sijoittumiselta pääosin ojitetuille soille.

Arviointiselostuksessa on käsitelty riittävällä tarkkuudella valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Tarkistetuissa valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa (VAT) todetaan, että maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon turvetuotantoon soveltuvat suot ja sovitettava yhteen tuotanto- ja suojelutarpeet. Turpeenottoalueiksi varataan jo ojitettuja soita tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita ja käytöstä poistuneita suopeltoja. Turpeenoton vaikutuksia tulee tarkastella valuma-alueittain, ja huomioon on erityisesti otettava suoluonnon monimuotoisuuden säilyminen ja muiden ympäristönäkökohtien sekä taloudellisuuden asettamat vaatimukset.

Vaihtoehtojen käsittely

Vaihtoehdot ja niiden vertailu on keskeinen osa YVA- prosessia. Arviointiselostuksessa on mukana YVA – lain vaatima vaihtoehto VE 0 sekä VE 1. Vaihtoehdossa VE 1 koko hankealue valmisteltaisiin tuotantosuunnitelmassa esitetyssä laajuudessa ja aikataulussa. Suunniteltu tuotantoalue on kooltaan 233,6 ha. Rahkanevan turvetuotantoalueen käyttöönotto tapahtuisi vaiheittain siten, että alueet valmisteltaisiin tuotantoon vaiheittain. Kuormittavin vaihe eli suon kuntoonpano turvetuotantoa varten tapahtuisi siten eriaikaisesti. Lisäksi kuivatusvedet johdettaisiin Poikkijokeen. Tuotantoalueen kuivatusvedet johdettaisiin ympärivuotisesti pintavalutus kenttien kautta.

Arviointiohjelmassa esitettiin arvioitavaksi vain toteuttamatta jättäminen ja ns. toteutettava vaihtoehto eli vaihtoehto, jolle on aikomus hakea ympäristölupa. Hankealueen pinta-alaksi esitettiin noin 250 hehtaaria. Arviointiohjelmassa sivulla 11 esitettiin, että arvioinnissa tarkastellaan, löytyykö realistisia mahdollisuuksia haittojen vähentämiseksi Vapo Oy:n kuivatussuunnitelmassa esittämien toimenpiteiden lisäksi. Näistä mahdollisuuksista kootaan tarvittaessa kolmas toteuttamisvaihtoehto. Arviointiohjelmasta annetussa yhteysviranomaisen lausunnossa esitettiin, että arvioitavaksi tulisi muodostaa selkeästi ennalta kuvatut vaihtoehdot. Niitä voisivat olla esimerkiksi: 1. 0-vaihtoehto eli ei toteuteta hanketta, 2. muodostetaan perinteinen turvetuotantoalue perustason vesiensuojelullisin ratkaisuin ja 3. muodostetaan turvetuotantoalue, jossa vesien suojelussa ja muutenkin on noudatettu

uusinta tekniikkaa ja tietämystä. Puhdistusmenetelmänä tulisi tarkastella ainakin kemiallista käsittelyä ja pintavalutusta.

Kemiallisesta käsittelystä on sittemmin luovuttu ja päädytty toteuttamaan vesienkäsittely kolmen pintavalutuskentän avulla.

Arviointiselostuksen vaihtoehdon 1 sisältämä hankealue muodostuu viidestä lohkokosta (214,8 ha) ja kymmenestä auma-alueesta (18,8 ha), joiden yhteispinta-ala on 233,6 ha. Suurimmalla osalla hankealuetta on tehty turvetuotantoa valmistelevat kuivatusojitukset aikavälillä 1978–1982. Hallanevalla ei ole suoritettu maanhankinnan lisäksi tuotannon valmisteluihin liittyviä töitä. Alueilla ei ole tehty vesiensuojelurakenteita. Vuonna 1982 alueelle on rakennettu nevoja sivuava tie.

Arviointiselostuksessa ei ole perusteltu useamman vaihtoehdon muodostamisesta luopumista ja tätä voidaan pitää suurena puutteena. YVA-menettelyn tavoitteena on vertailla eri vaihtoehtojen aiheuttamia ympäristövaikutuksia ja yhden toteuttamisvaihtoehdon hankkeet eivät tuota lain tavoitteena olevaa arvioinnin lopputulosta.

Vaikutusten selvittäminen ja merkittävyyden arviointi

Seuraavia tekijöitä voidaan käyttää vaikutusten merkittävyyden arviointiperusteina. A) Vaikutusten ominaisuudet, kuten laatu ja määrä, alueellinen laajuus ja kohdentuminen ihmisryhmiin ottaen huomioon yhteisvaikutukset, ajallinen kesto (lyhyt- tai pitkäaikaisuus, palautuvuus tai palautumattomuus), todennäköisyys (miten varmaa tai epävarmaa vaikutuksen ilmeneminen on), B) Ympäristön nykytilanne ja kehityssuunnat, C) Tavoitteet ja normit; esimerkiksi ohjearvot, suojellut luontotyytit tai lajit, suojeluohjelmat, muut kansalliset ja kansainväliset velvoitteet, hankkeen suunnittelussa asetetut tavoitteet, D) Eri osapuolten näkemykset.

Arviointiselostuksessa on esitetty selvitys ympäristön nykytilasta vaikutustarkastelujen perustaksi. Tarkastelualueet eri vaikutusten osalta on perusteltu riittävästi lukuun ottamatta vesistövaikutusta, jonka osalta tarkastelu olisi tullut ulottaa Lappajärveen asti. Vaihtoehtoja on vertailtu ainoastaan sanallisesti taulukossa 33. Vaikutusten arviointi on toteutettu siten, että kunkin vaikutustyyppin osalta on kerrottu nykytila, arviointimenetelmät ja epävarmuustekijät ja tämän jälkeen hankkeen vaikutukset. Vaikutuksen merkittävyyden määrittäminen jää epäselväksi. Esimerkiksi vesistökuormituksen osalta todetaan vaihtoehdon 1 aiheuttavan kasvua kiintoaineksen, kokonaisfosforin ja kokonaistypen osalta, mutta taulukossa ei kuitenkaan oteta kantaa vaikutuksen merkittävyyteen. Samoin veden laadun osalta otetaan kantaa vain Savonjoen osalta ja Poikkijoen osalta todetaan vaikutusten olevan nähtävissä. Kasvillisuuden osalta todetaan vaihtoehdon 1 muuttavan koko hankealueen kasvillisuutta huomioimatta kuitenkaan hankealueen ulkopuolelle jääviä alueita.

Tässä lausunnossa keskitytään niihin hankkeen mahdollisesti aiheuttamiin vaikutuksiin, joista yhteysviranomaisella on huomautettavaa.

Vaikutukset pintavesiin

Hankealueella on voimassa Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava, joka on vahvistettu ympäristöministeriössä 23.5.2005. Voimassa olevassa maakuntakaavassa alue merkitty turvetuotantoon soveltuvaksi alueeksi (tu-1). Maakuntakaavan uudistustyö on parhaillaan käynnissä. Vaihemaakuntakaavaluonnoksessa Rahkanevan alue on myös merkitty turvetuotantoon soveltuvaksi alueeksi. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon vaikutukset asutukseen ja tuotantoalueiden yhteisvaikutukset vesistöihin ja turvetuotannon osuus vesistöjen koko-naiskuormituksesta sekä tarvittaessa vaiheistettava turvetuotanto 3-jakovaiheen valuma-alueittain.

Arviointiselostuksessa on melko suppeasti käsitelty hankealueen ja vaikutusalueen vesienhoidollista tilaa. Luodon-Öjanjärveen laskevien vesistöjen vesienhoidon toimenpideohjelmassa vuosille 2016-2021 todetaan seuraavaa: Vimpelinjoki eli Savonjoki ja sen sivujoki Poikkijoki ovat hyvään tilaan luokiteltuja keskisuuria jokia. Varsinkin Vimpelinjoen tilaa voidaan pitää kuitenkin uhattuna. Poikkijoki virtaa liki asumattomien seutujen läpi, Vimpelinjoen ja sen sivuhaarojen varrella peltoa on enemmän. Jokia kuormittavat varsinkin niiden latvoilla turvetuotanto, metsätalous ja laajat ojitusalueet. Poikkijoella ekologiset laatutekijät ilmentävät hyvää-erinomaista, Vimpelinjoella hyvää (kalasto) tilaa. Molemmissa joissa esiintyy purotainta ja Vimpelinjoessa myös harjusta ja jokikutuista siikaa. Vimpelinjoen vesi on lievästi rehevöitynyttä, kun taas Poikkijoen vesi on varsin vähäravinteista, mutta melko tummaa. Jokia on jonkin verran perattu, mutta muutoin ne ovat uomien ja rantavyöhykkeen osalta luonnontilaisen kaltaisia. Poikkijoen ekologinen tila on hyvä, Vimpelinjoen ekologinen tila on myös hyvä (uhattuna).

Tuotannon aloittaminen lisää alapuolisten vesistöjen kuormitusta, mikä ei tue vesienhoidon tavoitteita. Vesienhoidosta ja merenhoidosta annetun lain mukaisesti vesistön tila tulisi saattaa vähintään hyvälle tasolle. Lain tavoitteena on, ettei vesien tila heikkene ja että tila on vähintään hyvä. Tilatavoitteiden saavuttamiseksi ekologiselta tilaltaan tyydyttävien tai sen alapuolella olevien vesistöjen kuormitusta tulee vähentää nykyisestä ja toimenpitein pyrkiä nostamaan vesistö hyvään tilaan. Käytöstä poistuva alue ei nolaa kuormitusta, sillä kuormitus ei lakkaa, eikä missään tapauksessa palaa luonnontilaisen suon tasolle pitkään aikaan. Jälkikäytöstä riippuen kuormitus voi jopa lisääntyä (esim. peltoviljely). Tällöin jälkikäytön ja uusien tuotantoalueiden yhteisvaikutuksella on kuormitusta ja vaikutusta selvästi lisäävä vaikutus.

Yhteysviranomaisen toteaa Rahkanevan turvetuotantohankkeen vaikutuksista pintavesiin seuraavaa: Alueet ovat suurelta osin ojitettuja (72%). Ojituksista on kulunut kuitenkin jo n. 40 vuotta, joten voi arvioida, että ojasot ovat ainakin osittain kasvaneet umpeen ja kuormitus tasaantunut. Turvetuotannon aloittaminen lisääkin kuormitusta tavalla, jota voidaan varsin pitkälle verrata luonnontilaisen alueen ojittamiseen. Kuormituksen kasvu on tällöin suurempaa, kuin mitä selostuksessa esitetään. Alkuperäinen tiheä ojitus on tehty ilman vesiensuojelurakenteita, millä on ollut tuntuva haitallinen vaikutus alapuolisen vesistöön. Kuormitusarvioissa vesistöjä on käsitelty liian isona kokonaisuutena, mistä seuraa mittakaavaharhaa. Maatalouden kuormitus on suurimmillaan Savonjoen alajuoksulla. Sen sijaan Poikkijoella ja Savonjoen yläosalla maataloutta on vähemmän, minkä vuoksi metsätalouden ja turvetuotannon kuormituksen merkitys kasvaa. Poikkijoen osalta turvetuotanto on keskeisessä asemassa. Turvetuotantoalueiden yhteenlaskettu osuus ml. Rahkaneva on Savonjoella vajaa 2 % ja Poikkijoella lähes 4 % valuma-alueesta. Varsinkin jälkimmäistä osuutta voidaan pitää hyvin suurena vesien ekologisen tilan ja riskinarvion kannalta. Kuormitukset on arvioitu ominaiskuormitusten perusteella. Erityisen tarkkoja pitäisi olla COD-päästöjen kanssa, sillä päästöt pintavalutuskentältä pikemminkin lisäävät COD-kuormitusta. Tällä on olennainen merkitys vesistöissä, joka jo muutenkin kärsii tummumisesta. Raudan pitoisuuksia ja kuormituksia ei ole arvioitu. Rautakuormituksen ja –pitoisuuden kasvu on yksi turvetuotannon ominaisista vaikutuksista ja tällä on negatiivisia vaikutuksia sekä veden väriin että vesistöjen ekologiaan, mm. useat kalalajit ja pohjaeläinlajit ovat raudalle herkkiä. Vaikutusarvio rajoittuu Poikkijokeen ja Savonjokeen. Humus ym. kuormitus kulkee kuitenkin koko vesistön läpi, minkä vuoksi hankkeen vaikutuksia olisi pitänyt arvioida myös Lappajärnessä, Välijoessa ja Ähtävänjoessa. Lappajärvi on Etelä-Pohjanmaan ylivoimaisesti tärkein järvi ja sillä on myös valtakunnallista tunnettavuutta. Ähtävänjoki taas on Natura 2000-joki, jossa esiintyvä jokihelmisimpukka on erittäin herkkä kiintoaine-, humus- ja rautakuormitukselle – kaikki turvetuotannolle tyypillisiä. Ähtävänjoki on lisäksi vedenhankintavesistö. Turvetuotannolle ominainen humuskuormitus on vedenhankinnan kannalta erityisen ongelmallista ja aiheuttaa merkittäviä ongelmia ja lisäkustannuksia vedenpuhdistukseen. Vesiensuojelurakenteiden riittävyttä ja lähtevän veden pitoisuusrajoja arvioitaessa huomiota onkin kiinnitettävä erityisesti kiintoaine- ja humuspäästöjen (COD) vähentämiseen.

Selostuksessa on määritelty valumat ja virtaamat käyttäen Hertasta saatavia Kurejoen virtaamahavaintoja. Tämän voimakkaasti säännöstellyn havaintopaikan havaintojen avulla ei voi määrittää virtaamia Savonjoen säännöstelemättömälle valuma-alueelle. Tämän vuoksi esim. keskiylivalumana käytetty arvo 33 l/s/km² on liian pieni (taulukko 4), mikä vääristää myös selostuksen vaikutuslaskentoja (taulukot 17 – 21) ja edelleen, jos sitä käytetään

vesiensuojelurakenteiden mitoituksessa. Vertailun vuoksi esimerkiksi Vimpelinjoen tulvasuojelusuunnitelmassa on keskiylivirtaamana käytetty lähes kolminkertaista arvoa.

Selvityksen taulukossa 16 on yksikkövirhe (ainakin) fosforin kohdalla. Tämän virheellisen arvon perusteella esitetyt arvot tulevat esiin muutamassa kohtaa jäljempänä, minkä vuoksi turvetuotannon fosforikuormitus tulee vastaavalla tavalla aliarvioitua. Kuormituksen arvioitua pitoisuutta lisäävää vaikutusta tulee verrata vesistötyyppien vesienhoidollisiin tavoitteisiin. Tällä tavoin arvioituna Rahkaneva lisää pitoisuuksia keskivirtaamatilanteessa n. 5-25 % taustoihin verrattuna vedenlaatumuuttujasta ja tuotantovaiheesta riippuen. Kasvua voidaan pitää merkittävänä. Savonjoella lisäys on pienempi n. 5-10 %. COD:n osalta kasvu on pienempi, mutta näkyvä. Tämä on haitallista tilanteessa, jossa humuspitoisuus osoittaa muutenkin kasvun merkkejä. Alivirtaamatilanteessa merkitys on laskennallisesti tuntuvasti suurempaa, mutta tämän luotettava laskeminen on haastavaa. Alivirtaamatilanteessa vedenlaatuongelmat kuitenkin korostuvat esim. eliöstön kannalta.

Vaikutukset kalastoon

Yhteysviranomaisen mukaan hankkeen vaikutusalueeseen kuuluu vesistövaikutusten osalta YVA-selostuksessa esitettyjen Poikkijoen ja Savonjoen lisäksi noin 20 km päässä alavirrassa sijaitseva Etelä-Pohjanmaan kalataloudellisesti arvokkain järvi Lappajärvi. Turvetuotannosta aiheutuva kuormitus aiheuttaa Lappajärven kalataloudelle haittaa sekä suoraan heikentämällä järven vedenlaatua ja järvikalaston elinolosuhteita että epäsuoraan heikentämällä etenkin taimenen poikastuotantoa ja Lappajärveen syönnösvaellukselle lähtevien taimenten määrää. Rahkanevan turvetuotannosta aiheutuvaa kuormitusta kulkeutuu lopulta Lappajärveen saakka ja ainakin Savonjoki - mahdollisesti myös Poikkijoki - toimii Lappajärvelle vaeltavien taimenten poikastuotantoalueena. Taimenen lisäksi Savonjoessa lisääntyy luontaisesti Lappajärven siika, jolle Rahkanevan turvetuotannosta saattaa aiheutua haittaa. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen Savonjoella tekemissä koekalastuksissa on havaittu siikojen nousevan kutemaan Savonjoen alaosalle.

Vesistövaikutusalueen lisäksi on sosiaalinen vaikutusalue yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan arvioitu YVA-selostuksessa liian sup-peaksi ottaen huomioon ainakin Lappajärvelle saakka ulottuvat vesistö-vaikutukset. Alapuolisten vesistöjen tilan heikentyminen johtaa vesistöihin liittyvän virkistystoiminnan edellytysten ja edelleen koko lähialueen viihtyisyyden ja elinvoimaisuuden heikentymiseen. Myös luonnonvarojen hyödyntäminen ja matkailuelinkeino saattavat kärsiä vedenlaadun, kalakantojen, kalastusolosuhteiden ja alueen vetovoiman heikentymisen seurauksena.

Vaikutukset pohjavesiin

Esitetyistä Rahkannevan tuotantoalueista Hallanevan suunniteltu turvetuotantoalue rajoittuu Porasharju I vedenhankintaan soveltuvaan pohjavesialueeseen. Alueella on vuonna 2001 tehty pohjavesiselvitys, jonka yhteydessä on tutkittu vedenottopiste 233, joka sijoittuu harjulle noin 720 m turvetuotantoalueesta pohjoiseen. Pisteestä arvioidaan saatavan pohjavettä käyttöön keskimäärin 200 m³/d. Pohjavesi on rauta- ja mangaanipitoista, mutta ottomäärän ollessa n. 50-100 m³/d laadun arvioidaan pysyvän hyvänä. Porasharju I on vettä ympäristöön purkava harjumuodostuma. Selvityksen mukaan pohjavettä purkautuu mm. kaivutoiminnan seurauksena syntyneinä lähdepurkautumina alueen keskiosan länsireunalta metsäojaan. Pohjaveden päävirtaussuunta on kaakosta luoteeseen ja pohjavettä purkautuu luoteisosassa sijaitsevaan hiekkakuoppaan, ja alueen poikki kulkevaan Porasenjokeen. Alueen kaakkoisosa erottaa keski- ja luoteisosastaan joko kalliokynnys tai heikosti vettä läpäisevä maakerrostuma. Kynnys ei kuitenkaan kokonaan katkaise virtausyhteyttä kaakkois- ja luoteisosan välillä (Porasharju I pohjavesialueselvitys, Länsi-Suomen ympäristökeskus, vesihuolto-osasto, 12.1.2004).

Mahdollisen turvetuotannon pohjavesiin kohdistuvat vaikutukset on pintapuolisesti arvioitu YVA-selostuksessa. Lähinnä on lainattu ympäristöhallinnon turvetuotannon ympäristönsuojeluohjetta. YVA-selostuksessa on todettu, että Hallanevan turvetuotannolla saattaa olla vaikutusta Porasharjun pohjavesiesiintymään ja toiminta voi heikentää pohjaveden laatua ja alentaa pohjaveden korkeutta alueella. Pohjavesialueen ja Hallanevan tuotantoalueen pohjoispuolisen suoalueen säilyminen on selostuksen mukaan kuitenkin turvattu rajaamalla alun perin esitettyä tuotantoaluetta pienemmäksi (mm. 50 m suojaetäisyys pohjavesialueeseen). YVA-selostuksen mukaan Hallanevan lohkon eteläosassa on sora- ja hiekkamuodostuma, mutta alueen maaperää ei ole tarkemmin selvitetty. ELY-keskus toteaa, että pohjavesialueen välittömässä läheisyydessä, nykytilassa ojittamattomalle suolle sijoittuva turvetuotanto ja pohjavedenpinnan vuosia jatkuva alentaminen hyvin todennäköisesti tulee alentamaan pohjavedenpinnan tasoa myös Porasharju I pohjavesialueen keskiosan länsireunalla. Porasharju I pohjavesialueelta on jo nykyisellään todettu purkautuvan pohjavettä alueen länsireunalle kaivettuihin ojiin, joten todennäköisesti pohjavettä purkautuisi myös turvetuotannon yhteydessä kaivettaviin ojiin ja purkautumat olisivat todennäköisesti myös määrällisesti nykyisiä suuremmat.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus luokittelee ja tarkastelee pohjavesialueiden rajaukset uudelleen vuoden 2018 loppuun mennessä. Luokituksen yhteydessä alueet määritetään joko 1, 2, 1E, 2E tai E-luokkaan. E-luokituksen saavat ne alueet, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen. Tämän selvittämiseksi luokituksen yhteydessä mm. kartoitetaan alueilta

tunnetut lähteet. Porasharju I pohjavesialueella on kaksi tunnettua lähdepurkautumaa, minkä vuoksi on mahdollista, että pohjavesialue tulee muuttumaan luokkaan 2E. Toinen lähdepurkautumista sijaitsee noin 700 m esitetystä turvetuotantoalueesta pohjoiseen.

Vaikutukset liikenteeseen

Ympäristövaikutusten arviostelostuksessa on liikenteelliset vaikutukset arvioitu riittävällä tarkkuudella. Raskaan liikenteen määrät on arvioitu kasvavan merkittävästi varsinkin toiminnan kiireisimpään aikaan ja liikenteen kasvulla on vaikutusta alueen tienkäyttäjien liikenneturvallisuuteen. Varsinkin Kalkkitehtaantien varrella asuville raskaan liikenteen määrän kasvu voidaan kokea häiritsevänä.

Vaikutukset luonnonympäristöön

Alueelta tehtyjen lintu- ja kasvillisuus selvitysten voidaan katsoa olevan riittäviä ja selvitykset antavat riittävän kuvan eri osa-alueiden merkityksestä edellä mainituille lajiryhmille. Hankkeen mahdollisessa jatkosuunnittelussa tulisi harkita osa-alueen 3 eli Hallanevan sekä Rahkanevan koillisosan pienen luonnontilaisen alueen rajaamista tuotantoalueen ulkopuolelle. Hallanevan avosualue on lähes kokonaisuudessaan ojittamatonta aluetta ja lettoesiintymä on Etelä-Suomen oloissa erittäin merkittävä. YVA-selvityksen perusteella ei ole poissuljettua, ettei Hallanevan eteläisen osan ottaminen turvetuotantoon aiheuttaisi muutoksia suunnittelualueen pohjoispuolella sijaitseviin uhanalaisiin luontotyyppeihin joko suoraan, esimerkiksi pölyvaikutuksen kautta, tai välillisesti aiheuttamalla muutoksia alueen itäpuolella sijaitsevaan pohjavesialueeseen (vrt. vesienhuoltoryhmän kommentit mahdollisen turvetuotannon pohjavesiin kohdistuvista vaikutuksista). Rahkanevan koillisosan pieni luonnontilainen alue havaittiin alueella tehdyssä lintuselvityksessä muuta ympäristöä arvokkaammaksi alueeksi ja joka saattaa säilyttää linnustollisen arvonsa myös ympäröivien alueiden mahdollisesti tullessa turvetuotantoon.

Mikäli hanke etenee jatkosuunnitteluun, tulisi hankealueen perhoslajisto selvittää. Esimerkiksi Hallanevan avosualueet ja edellä mainittu linnuston kannalta merkittävä alue ovat pääasiassa ojittamattomia ja lähellä luonnontilaista, joten nämä alueet saattavat olla myös huomionarvoisen perhoslajiston kannalta merkittäviä.

Luontodirektiivin liitteen IVa mukaisten lajien esiintymiselvitys on tehty ainoastaan olemassa olevien lajitietojen ja lajien esiintymisarvion perusteella. Arvioon voi muilta osin yhtyä, mutta viitasammakon osalta lajin esiintyminen tulisi selvittää maastokäynnin lajin lisääntymisaikana erityisesti, kun selvityksessä todetaan välittömästi Rahkanevan osa-alueen 1 pohjoispuolella sijaitseva lajin mahdollinen lisääntymisalue, johon turvetuotannolla tulisi olemaan huomattava heikentävä vaikutus.

Jokikurvinnevan eli osa-alueen 2 koillis- ja itäosa rajautuu osaksi Metsähallituksen luonnonsuojeluun varaamaan kiinteistöön 005-401-171-34. YVA-selostuksessa ei ole otettu huomioon turvetuotannon vaikutuksia alueen suojeluarvoihin, sillä alue on todennäköisesti varattu luonnonsuojelutarkoitukseen vasta YVA-ohjelman laatimisen jälkeen.

Vaikutukset muinaismuistoihin ja kulttuuriperintöön

Yhteysviranomaisen pitää tarpeellisena sitä, että turvetuotantoalueella ja sen välittömässä läheisyydessä Kalkkitehtaantien kaakkoispuolella ja Porasentien lounaispuolella tehdään arkeologinen inventointi, jossa keskitytään pääosin kuivalle maalle rakennettavien ja parannettavien tieyhteyksien sekä huoltoalueiden läpi käymiseen.

Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Yhteisvaikutusten arvioinnissa on huomioitu lähiseudun muut turvetuotantoalueet ja niiden muodostama yhteiskuormitus. Muita mahdollisia yhteisvaikutuksia aiheuttavia hankkeita ei yhteysviranomaisella ole tiedossa.

Vaihtoehtojen vertailu ja toteuttamiskelpoisuus

Vaihtoehtoa 1 on verrattu tilanteeseen, jossa hanketta ei toteuteta. Yhteysviranomaisen ei voi yhtyä arviointiselostuksessa esitettyyn arvioon vaikutusten merkittävytydestä erityisesti luonnonympäristön ja pintavesien tilan osalta. Arviointiselostuksen taulukossa 33 todetaan vaihtoehdolla 1 olevan korkeintaan lieviä vaikutuksia pintavesien tilaan. Kasvillisuuden todetaan muuttuvan ja linnuston osalta elinympäristön katoavan, mutta hankkeen vaikutusten merkittävytyttä ei ole arvioitu. Toteuttamiskelpoisuutta arvioitaessa on käyty läpi hankkeen vaikutusten suuruutta joidenkin vaikutusten osalta, mutta laaja-alaista tarkastelua ei ole selkeällä tavalla esitetty. Sekä Savonjoen että Poikkijoen kalasto on varsin monipuolista ja molemmilla joilla on myös potentiaalia toimia Lappajärvestä nousevien kalojen kutuvesistöinä. Savonjokeen nousee Lappajärvestä sekä siikaa että taimenta. Joissa elää arvokaloja, joiden kannat ovat jo nyt uhattuina ympäristönmuutosten ja kuormituksen seurauksena. Erityisen haitallista on orgaanisen kiintoaineen, humuksen ja raudan kuormitus – kaikki turvetuotannolle ominaisia. Kuormituksen lisääminen tässä tilanteessa voi olla erittäin tuhoisaa kalakannoille sekä estää rapukannan toipumista/palauttamista. Molemmilla joilla on tehty myös pitkäjänteistä työtä kalakantojen eteen. Tätä kehitystä ei tulisi vaarantaa.

Haitallisten vaikutusten ehkäiseminen ja epävarmuustekijät

Arviointiselostuksessa on käyty läpi mahdollisia keinoja vähentää hankkeen aiheuttamia haitallisia vaikutuksia. Joitakin puutteita arviointiselostuksessa kuitenkin on ja ne heijastuvat myös haitallisten vaikutusten ehkäisemiseen ja epävarmuustekijöiden arvioimiseen.

Kuormitus ja valumavesien aiheuttamat kuormitukset ja pitoisuuslisät tulisi laskea eri vuodenaajoille ja lisäksi arvioida maksimikuormitus ja – pitoisuuslisä (poikkeukselliset ylivalumatilanteet). Arviointiselostuksessa olisi pitänyt tuoda esille pumpun mitoitus, josta olisi voitu laskea maksimivaluma niiltä alueilta, joilta vesi johdetaan pumpaamalla pintavalutukseen. Laskelmia on tehty erilaisissa valuntatilanteissa, mutta asiaa olisi pitänyt tarkastella myös eri vuodenaikoina. Pintavalutuskenttien mitoitus tiedot ja kenttien toimivuuden arviointi puuttuvat myös kokonaan. Eristysojista tulee myös kuormitusta, koska niihin kulkeutuu turvepölyä, se olisi pitänyt myös huomioida samoin kuin eristysojista suoraan Poikkijokeen menevät vedet esimerkiksi lohkon 4 koillisosasta. Turvepölyn päätymistä läheiseen jokeen ei ole arvioitu, mitä voidaan pitää puutteena. Myöskään Poikkijoen tulvimista tuotantoalueelle ei ole arvioitu. Arviointiselostuksessa ei ole arvioitu kuinka usein tapahtuisi ohituksia. Epävarmuustekijänä voidaan pitää myös toistaiseksi määrittelemättömän jälkikäytön osalta ylivirtaamien pidätyskykyä.

Seuranta

Arviointiselostuksessa tulee esittää "ehdotus seurantaohjelmaksi" (YVAA 10 § kohta 9). Yhteysviranomaisen pitää aiheellisena Hallanevan kasvillisuuden seurantaa, joka tulisi aloittaa jo ennen alueen kuntoonpanoa.

Osallistuminen

YVA-lain yhtenä tavoitteena on lisätä kansalaisten tiedon saantia ja osallistumista. Arviointiohjelmassa tulee esittää "suunnitelma arviointimenettelyn ja siihen liittyvän osallistumisen järjestämisestä" (YVAA 9 § kohta 6). Arviointiselostuksessa tulee esittää "selvitys arviointimenettelyn vaiheista osallistumismenettelyineen" (YVAA 10 § kohta 10). Osallistumisella tarkoitetaan "hankkeesta vastaavan, yhteysviranomaisen, muiden viranomaisten ja niiden, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöjen ja säätiöiden, joiden toimialaa hankkeen vaikutukset saattavat koskea, välistä vuorovaikutusta" (YVAL 2 § kohta 7).

Arviointimenettely ja osallistuminen kuvattiin arviointiselostuksessa ja sitä käsitelty aiemmin tässä lausunnossa kappaleessa 2. Yhteysviranomaisen pitää järjestettyä osallistumista riittävänä. Arviointiselostuksen kohdassa 4.2. on taulukkomuodossa esitetty, kuinka yhteysviranomaisen ohjelmasta antama lausunto on huomioitu arviointiselostuksessa.

Raportointi

Arviointiselostus on suomenkielinen ja ollut saatavilla ELY-keskuksen internet-sivujen kautta sähköisessä muodossa sekä painetussa muodossa kuulutusajan virallisilla ilmoitustauluilla Vimpelissä ja

Alajärvellä sekä näiden kuntien kirjastossa. Arviointiselostuksen alussa on tiivistelmä ja tarkemmat selvitykset sekä suunnitelmat ovat liitteinä. Arviointiselostus on rakenteeltaan helposti luettava ja selkeästi jäsennelty. Joitakin puutteita arviointiselostuksessa kuitenkin on: suunnitelmapiirroksen karttaselitteessä on mainittu esim. pengeri, mutta kartasta sellaista ei löydy. Keräilyoja, laskuoja ja ohitusoja on merkitty samalla symbolilla eikä niitä erota käytännössä eristysojankaan symbolista. Arviointiselostuksessa ei myöskään ole mainittu miltä ajalta käytetyt ominaiskuormitusluvut ovat peräisin. Arviointiselostuksesta puuttuu selkeä yhteenveto-osio, josta hankkeen vaikutukset, niiden merkittävyys ja hankkeen toteuttamiskelpoisuus olisi käynyt ilmi.

Yhteenveto ja arviointiselostuksen riittävyys

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan arviointi on osittain keskeneräinen. Selkeä merkittävyyden arvioinnin puuttuminen on keskeinen puute, kuten myös joidenkin vaikutusten poisjättäminen arvioinnista (pölyvaikutukset vesistöön). Hankkeella on todennäköisesti vähintäänkin kohtalaisia vaikutuksia vesistöihin ja etenkin niiden vedenlaadulliseen tilaan. Yhteysviranomaisen katsoo kuitenkin arviointiselostuksen olevan riittävä.

5 LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄ OLO JA LAUSUNNOSTA TIEDOTTAMINEN

Yhteysviranomaisen lausunto on nähtävänä Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen internet-sivulla ymparisto.fi/rahkanevaturveYVA sekä yhden kuukauden ajan virka-aikana Vimpelin kunnan ja Alajärven kaupungin virallisilla ilmoitustauluilla sekä Vimpelin ja Alajärven kirjastoissa aiemmin julkaistuun kuulutukseen perustuen.

Menettelyn aikana saadut alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen arkistossa tai sähköisessä muodossa asianhallintajärjestelmässä.

Ylitarkastaja

Niina Pirttiniemi

Suoritemaksu 6000 €

Maksun määräytyminen ja maksua koskeva muutoksenhaku

Maksu määräytyy valtioneuvoston asetuksen (1554/2016) mukaisesti. Maksutaulukon mukaan YVA-laissa tarkoitettu lausunto arviointiselostuksesta suppeassa hankkeessa (7–13 henkilötyöpäivää) on 6000 €. Maksuvelvollinen, joka katsoo, että lausunnosta perittävän maksun määräytymisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua Etelä- Pohjanmaan ELY- keskukselta kuuden kuukauden kuluessa maksun määräytymisestä. Osoite: Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat vastuualue, PL 262, 65101 VAASA, sähköposti kirjaamo.etela-pohjanmaa@ely-keskus.fi.

JAKELU/SÄNDLISTA

Vapo Oy

Nab Labs Oy / kopio

Vimpelin kunta / kopio nähtäville virallisella ilmoitustaululla

Alajärven kaupunki / kopio nähtäville virallisella ilmoitustaululla

Vimpelin kunnankirjasto / kopio nähtäville laittoa varten

Alajärven pääkirjasto / kopio nähtäville laittoa varten

TIEDOKSI/FÖR KÄNNEDOM

Vimpelin kunta

Alajärven kaupunki

Hanketta käsittelevät viranomaiset

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument har godkänts elektroniskt

Esittelijä Pirttiniemi Niina 14.08.2017 14:00

Ratkaisija Kentala Päivi 14.08.2017 14:11